Prieš archeologinius žvalgomuosius tyrimus, siekiant tiksliau lokalizuoti kapinyną, taikytas aerofotografijos metodas svaresnių rezultatų nedavė dėl aktyviai vietovėje vykdomos augalinių kultūrų sėjomainos.

Žvalgomųjų tyrimų metu kapinynas nebuvo lokalizuotas, palaidojimų ar jų pėdsakų nesurasta.

Perkasose 1 ir 3 rasti 5 archeologinę vertę turintys bei su minėtojo kapinyno šioje vietovėje egzistavimu sietini radiniai: pjautuvėlio, siauraašmenio peilio fragmentai iš perkasos 1, datuojami X–XI a. (1 pav.). Perkasoje 3 rasta trikampio pjūvio juostinės žalvarinės apyrankės dalis, datuotina V–VI a. (2 pav.), diržo sagties fragmentas bei kalto galvutė, datuojami X–XI a.

Kiti kapinyno teritorijoje surasti radiniai sietini su kapinyno Š dalyje esančiomis senosiomis Sabonių kaimo kapinaitėmis, kurios taip pat dalinai yra suardytos (itin didelis kiekis XX a. vinių).

Pagal negausius radinius sprendžiama, jog palaidojimo vieta šioje vietovėje neabejotinai egzistavo VI–X a., tačiau kapinynas greičiausiai yra sunaikintas aktyvios ūkinės veiklos, kadangi pavieniai radiniai surasti ariamame sluoksnyje be jokių palaidojimų pėdsakų.

1 pav. Pjautuvėlis ir siauraašmenis kovos peilis. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 1. The sickle and narrow-bladed fighting knife.

2 pav. Trikampio pjūvio juostinės žalvarinės apyrankės dalis. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 2. Part of the bronze band bracelet with a triangular cross-section.

Saboniai cemetery

Saboniai cemetery (Panevėžys District) is on a hill on the right bank of the river Upytė. In 2009, 4 trenches (a total of 40 m^2) were excavated and 2 ha surveyed using a metal detector. During the survey the cemetery was not located nor any burials or traces of them found. The fragments of a sickle and a narrow bladed knife (Fig. 1), the part of bronze band bracelet with a triangular cross-section (Fig. 2), the belt buckle fragment, and the chisel base found in the trenches show that a cemetery existed here in the 6th–10th centuries but was destroyed by active agricultural work.

Mykolas Michelbertas

Paprūdžių kapinynas

2009 m. liepos mėnesį buvo tęsiami Paprūdžių kapinyno (Kelmės r., AR389) archeologiniai tyrinėjimai. Šiame kapinyne 2000–2008 m. buvo iškastos 45 perkasos, kurių

bendras plotas yra apie 890 m^2 (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 102–103; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 122–123; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 105–106; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 126–127; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 108–109; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 120–121; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 159–160; *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 188–189; *ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 126–127). Tyrinėjimų metu kapinyne buvo aptikti 27 griautiniai kapai su III a. pabaigos – VI a. pradžios įkapėmis. Didelė dalis kapų buvo apardyta. Aptikta gana daug minėto laikotarpio atsitiktinių dirbinių, keletas vėlyvesnio laikotarpio daiktų.

2009 m. tyrinėjimų metu kapinyne buvo iškastos dar 3 perkasos (XLVI, XLVII, XLVIII), kurių bendras plotas yra 54 m^2. Perkasos kastos kapinyno teritorijos V pakraštyje. Jose kapų neaptikta. Tik XLVII perkasoje rastas žalvarinės lankinės segės įvijos su buožele fragmentas, kurį galima skirti vidurinio geležies amžiaus pradžiai.

Iškasus perkasas, tikrintas plotas tarp buvusio kapinyno teritorijos ir plento Tauragė–Šiauliai. Čia buvo iškasti 6 šurfai, kurių bendras plotas 15 m^2. Šurfuose jokių archeologinių daiktų nerasta. Juose po velėna – ariamos žemės sluoksniu buvo įžemis. Dar 2 šurfai iškasti į P nuo XLVIII perkasos ir ankstesniais metais kastų XLII, XLI, XLIII perkasų. Šių šurfų bendras plotas – 8 m^2. Juose archeologinių radinių taip pat nerasta. Perkasos ir šurfai padėjo nustatyti tikslias kapinyno V ir P ribas. Dar vienas 2x2 m dydžio šurfas buvo iškastas į PV nuo kapinyno, netoli tiltelio per Vėgėlės upelį. Jame archeologinių radinių taip pat neaptikta.

2009 m. archeologiniai tyrinėjimai Paprūdžių kapinyne buvo baigti. Per 10 archeologinių sezonų kapinyno teritorijoje ir plote apie S. Karlamovienės sodybą buvo iškastos 48 perkasos, kurių bendras plotas yra apie 970 m^2. Kaip minėta, aptikti 27 geriau ar blogiau išlikę griautiniai kapai su III a. pabaigos – VI a. pradžios įkapėmis. Ypač turtingi buvo vyrų kapai 19 ir 24, liudijantys karinio elito susidarymą R Žemaitijos regione vidurinio geležies amžiaus pradžioje. Kai kuriuose moterų kapuose (6, 7) aptiktos stiklo ir emalio karolių apvaros – importas iš Romos imperijos provincijų. Aptikta ir unikalių Lietuvos archeologinėje medžiagoje daiktų. Tyrinėjimai Paprūdžių kapinyne gerokai papildė mūsų žinias apie laidojimo papročius šiame Žemaitijos regione, žmonių buityje naudotus daiktus, gyventojų prekybinius ryšius.

Tyrinėjimų metu buvo nustatytos P, V ir R kapinyno ribos. Galimas daiktas, kad kapų galėjo būti į Š nuo III, VII, X, XII, XVII perkasų, S. Karlamovienės sodo ir sodybos kiemo teritorijoje. Už sodybos ribų į Š kastose perkasose nei kapų, nei archeologinių radinių neaptikta.

Kasinėjant ieškota ir senovinės gyvenvietės. Jos nežymius pėdsakus rodo XXIX perkasoje aptiktas grublėtos keramikos puodų šukių lizdas, XXXV ir XXXVI perkasose – pavienės grublėtos keramikos puodų šukės. Grublėtoji keramika aptikta perkasose, esančiose kapinyno teritorijos ŠV pakraštyje. 2009 m. tyrinėjimų metu XLVII perkasoje rastas žiestos keramikos, puoštos tiesių ir banguotų linijų ornamentu, puodo šukių lizdas. Taip pat šioje perkasoje rasta buvusios duobės vieta, kurioje be akmenų aptikta šiek tiek angliukų. XLVII perkasa taip pat iškasta kapinyno teritorijos ŠV dalyje. Galimas daiktas, kad dalis puodų šukių į minėtas perkasas buvo atnešta lauko arimo metu.

Vis dėlto galima teigti, kad senovinė gyvenvietė Paprūdžiuose egzistavo senojo gele-

žies amžiaus pabaigoje – vidurinio geležies amžiaus pradžioje (grublėtoji keramika), vėlyvajame geležies amžiuje ar ankstyvaisiais viduramžiais (žiesta keramika, puošta tiesių ir banguotų linijų ornamentu), naujaisiais laikais (XVIII–XIX a. monetos). Ši senovinė gyvenvietė XIX–XX a. nuolat buvo ardoma ariant lauką, kasant žvyrą, bulviarūsius ir kitos paskirties duobes. Dėl minėtų priežasčių ryškesnių jos pėdsakų šalia kapinyno nepavyko aptikti.

Baigus tyrinėjimus Paprūdžių kapinyne, žvalgytos Paprūdžių ir Vėžaičių apylinkės, ieškant iki šiol nežinomų archeologijos paminklų, kurių, deja, surasti nepavyko. Aptiktos tik vėlyvos XX a. kapinaitės, patikrinti keli abejotini objektai. Susidaro įspūdis, kad šios apylinkės nuo senojo iki vėlyvojo geležies amžiaus imtinai nebuvo tankiai apgyvendintos.

Paprūdžiai cemetery

In 2009, another 3 trenches and 9 test pits (a total of 81 m^2) were excavated in Paprūdžiai cemetery (Kelmė District). No graves were discovered. Part of a Middle Iron Age bronze brooch and sherds of hand built and thrown pots were found. The excavation of the cemetery, which saw the excavation of 970 m^2 and the discovery of 27 late 3rd – early 4th-century inhumations during 2000–2008, has been completed.

Audronė Šapaitė

Šiaulių kapinynas

2009 m. baigti archeologiniai tyrinėjimai Šiaulių kapinyno (unikalus kodas 27096) teritorijoje, rekonstruojamo Vaisių gatvės 16A namo sklype. Iškasta viena perkasa (P-8), ištirtas 27,4 m^2 plotas.

Šiaulių kapinynas (27096) Vaisių gatvėje tyrinėtas 1961, 1998 (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 271–273), 2007 (žr. *ATL 2007 metais,* V., 2008, p. 189–190) ir 2008 m. (žr. *ATL 2007 metais,* V., 2009, p. 128–130), ištirta 12 kapų.

2009 m. tyrinėjimų metu baigtos tirti būsimų komunikacijų vietos. Vaisių gatvėje 16A kieme ir įvažiavime į kiemą, į PV nuo pastato iškasta 18 m ilgio, 1–2,7 m pločio ***perkasa 8.*** Joje rasti 6 kapai (11–16), akmeninių pamatų fragmentas, 2 gyvūnų skeletai, 3 medinių kuolų liekanos.

Visi tyrinėti objektai yra arba kapinyno radiniai, arba senamiesčio objektai, apardę kapus. Senamiesčio objektams skiriami akmeniniai pamatai, mediniai kuolai, šuns kaulai.

Perkasoje 8 atkasus pirmuosius kelis didelius akmenis, padaryta prielaida, kad tai gali būti akmenų vainikas ir kapinyno datavimas svyruoja ties riba, kai Šiaurės Lietuvoje pilkapius su akmenų vainikais keitė plokštiniai kapinynai. Tačiau padarius išpjovą paaiškėjo, kad akmenų ruožas eina tiesia linija, su juo susijusi tamsesnio maišyto smėlio dėmė rodytų čia buvus pastatą. Padaryta išvada, kad akmenų eilė – tai akmeninių pamatų dalis. Akmenų aplinkoje ir po jais rastos šukelės leidžia šį pastatą sieti su senamiesčio laikotarpiu. Pagal žaliai glazūruotą keramiką, porcelianinę ir patinuoto stiklo šukelę pastatas galėtų būti datuojamas XVIII–XIX a. Taip pat rasti 3 mediniai kuolai – du prie akmeninių pamatų ir vienas priešingame perkasos gale, už 13 m. Pagal stratigrafiją kuolai priklauso akmeninių pamatų arba vėlyvesniam laikotarpiui.

2009 m. tyrimų metu rasti dviejų smulkių gyvūnų kaulai. *Gyvūnas 2* – tai šuniuko kau-